

Силабус курсу:

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ВІДРИВОМ ВІД
ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ (ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА)



Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта (українська мова і література)»
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	весняний
Кількість кредитів ЄКТС:	4,5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

кандидат філологічних наук Глуховцева Ірина Ярославна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри української філології та журналістики

посада

gluh18@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-736-85-14

телефон

Viber за
номером
телефону
месенджер

326 ГК, за
розкладом
консультації

Викладач лабораторних занять:*

не передбачено

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

не передбачено

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:	Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з живим діалектним мовленням та з методами збирання діалектних матеріалів; закріпити теоретичні знання і перевести їх на практичний рівень застосування, збирання матеріалів для написання курсових, магістерських та монографічних досліджень, укладання регіональних діалектних словників, лінгвістичних атласів тощо.
Результати навчання:	Знати: загальнотеоретичні питання української діалектології; методи збирання і дослідження діалектного матеріалу; програму практики; фонетичну транскрипцію. Уміти: вести діалог з діалектоносієм; транскрибувати діалектні тексти, знаходити в них характерні для аналізованих говірок мовні особливості; спостерігати, вивчати у польових умовах і записувати специфічні риси обстежуваної говірки; добирати потрібних інформантів.
Передумови до початку вивчення:	Базові знання, отримані при вивченні курсу «Українська діалектологія», «Сучасна українська літературна мова».

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

1. ЗК6. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями з метою самовдосконалення й самореалізації (компетентність навчання упродовж життя).
2. ФК11. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних та літературних фактів для розв'язання професійних завдань під час освітнього процесу в ЗСО.
3. ФК13. Здатність аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища й процеси, що їх зумовлюють.
4. ФК15. Здатність здійснювати наукове дослідження філологічного чи лінгводидактичного спрямування, оприлюднювати та узагальнювати його результати та застосовувати їх під час професійної діяльності.
5. ПРН7. Знати особливості регіонального фольклору та побутового мовлення, застосовувати набуті знання в практичній роботі вчителя-словесника.
6. ПРН18. Виявляти здатність навчатись з високим рівнем автономності та самостійності протягом життя.
7. ПРН19. Володіти навичками пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, кваліфіковано презентувати результати наукової й педагогічної діяльності.

Структура курсу

№	Тема	Термін виконання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Ознайомлення здобувачів вищої освіти зі змістом навчальної практики з відривом від теоретичного навчання (діалектологічної).	2 год. настановне заняття напередодні практики	Організаційне заняття. Пояснення змісту та завдань діалектологічної практики, порядку оформлення звіту, термінів виконання.	Настановна нарада з керівником практики.
2.	Підготовчий етап	1 тиждень	Аналіз основних принципів діалектологічної транскрипції. Фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні особливості діалектних текстах.	Консультації наукового керівника; самостійна робота.
3.	Запис діалектного матеріалу.	2 тиждень	Пошук і знайомство з інформантами (необхідно добирати інформантів різних	Консультації наукового керівника; самостійна пошукова

№	Тема	Термін виконання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			вікових груп і різної статі); здійснення аудіо- чи відеозаписів; збирання діалектного матеріалу анкетним, експедиційним і стаціонарним методами.	робота.
4.	Оформлення матеріалів практики у вигляді звіту.	3 тиждень	Транскрибування записаного діалектного матеріалу, максимально точне відтворення особливостей місцевого мовлення. Звіт філологічного та історико-краєзнавчого змісту, присвячений районів та населеним пунктам, у яких збирали діалектні матеріали.	Консультації наукового керівника; самостійна робота.
5.	Підсумкова конференція за результатами практики.	Перший навчальний тиждень після закінчення практики	Звітна доповідь практикантів про результати практики. Надання на перевірку оформленої відповідним чином звітної папки.	Доповіді практикантів, оформлені здобувачами вищої освіти, звіт з практики, оцінювання результатів практики керівником.

Рекомендована література

Базова:

1. Глуховцева І. Я. Методичні вказівки до діалектологічної практики (для студентів денної/заочної форм навчання спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)». Северодонецьк, вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. 37 с.

2. Сердега Р. Л., Сагаровський А. А. Українська діалектологія : посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с.

3. Східнослобожанські українські говірки: посібник / за ред. проф. П. Ю. Гриценка. Луганськ, 2001. Ч. I. 107 с.

4. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс]. Київ : Українська енциклопедія, 2000. URL : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>

Допоміжна:

1. Бідношя Ю. До питання української діалектної текстографії. *Українська мова*. 2005. № 2. С. 107 – 113.

2. Глуховцева К. Д. Динаміка українських східнослобожанських говірок : монографія. Луганськ : Альма-матер, 2005. 594 с.

3. Глуховцева К. Д. Лінгвістичний атлас лексики народного побуту українських східнослобожанських говірок. Луганськ : «Альма-матер», 2003. 181 с.

4. Глуховцева К. Д., Глуховцева І. Я., Леснова В. В. Словник прізвищ жителів Луганщини : у 2 т. / за ред. проф. К. Д. Глуховцевої. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011.

5. Кобирино Г. Джерела дослідження динаміки акцентуації в українських діалектах. *Українська мова*. 2017. № 1 (61). С. 55 – 65.

6. Колесников А. О. Атлас українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю. Ізмаїл :

ІРБІС, 2016. 168 с.

7. Лєснава В. В. Номінація рис людини в українських східнослобожанських говірках : монографія. Луганськ : Альта-матер, 2004. 193 с.

8. Мартинова Г. І. Середньонаддніпряньський діалект. Фонологія і фонетика : монографія. Черкаси : Тясмин, 2003. 367 с.

9. Матвіяс І. Г. Діалектна основа словотвору в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2005. № 5. С. 3 – 14.

10. Матвіяс І. Г. Діалектна основа синтаксису в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2007. № 1. С. 38 – 46.

11. Матвіяс І. Г. Діалектна основа української літературної мови. *Мовознавство*. 2007. № 6. С. 26 – 36.

12. Матвіяс І. Г. Проблема визначення українських наріч. *Мовознавство*. 2001. № 2. С. 13 – 17.

13. Німчук В. «Кодифікувати» нові літературні мови? Зберегти й захистити українські говори! *Українська мова*. 2013. № 3. С. 3 – 26.

14. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ : Академія, 2001. 150 с.

15. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація. Київ : Критика, 2005. 464 с.

16. Старобільщина: Матеріали фольклорно-діалектологічних експедицій / Упор. Глуховцева К. Д., Курило В. С., Лєснава В. В., Міхно О. А., Ніколаєнко І. О., Сікорська З. С., Шевцова В. О.; за ред. З. С. Сікорської. Луганськ : Шлях. 2000. 128 с.

Діалектні словники

1. Аркушин Г. Словник західноподільських говірок : у 2 т. Луцьк, РВВ «Вежа», 2000. 458 с.

2. Глуховцева К., Лєснава В., Ніколаєнко І., Терновська Т., Ужченко В. Словник українських східнослобожанських говірок. Луганськ, 2002. 234 с.

3. Добролюжа Г. Красне слово – як золотий ключ : постійні народні порівняння в говірках Середнього Полісся та суміжних територій. Житомир : Волинь, 2003. 160 с.

4. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці : Рута, 2005. 688 с.

5. Словник діалектної лексики Луганщини / за ред. З. С. Сікорської. Київ : Шлях, 2002. 224 с.

6. Словник українських говорів Одещини / за ред. О. І. Бондаря. Одеса : Одеський нац. ун-т, 2010. 232 с.

7. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник східнослобожанських і степових говірок Донбасу. Луганськ : Альма-матер, 2002. 263 с.

8. Чабаненко В. А. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. Запоріжжя : Стат і Ко, 2001. 201 с.

Оцінювання курсу

Підсумкова оцінка за навчальну практику з відривом від теоретичного навчання (діалектологічна) виставляється з урахуванням питомої ваги таких компонентів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Оформлення зібраного матеріалу у вигляді звіту	70
Захист звіту	30
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час проходження практики здобувач вищої освіти має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними покликаннями. Результати практичної підготовки здобувачів вищої освіти викладач оцінює об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують завдання практики, вчасно подають оформлений належним чином звіт з практики.

Завдання і заняття:

Перед початком практики керівник проводить інструктаж про порядок проходження практики; повідомляє здобувачам вищої освіти про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі; контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки; у складі комісії приймає заліки з практики; подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики здобувачів вищої освіти, які зобов'язані: до початку практики одержати від керівника консультації щодо оформлення всіх необхідних матеріалів; своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики; дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; нести відповідальність за виконану роботу, вчасно звітувати про хід практики та її результати.

Оцінювання практики:

Контроль за проходженням здобувачем практичної підготовки здійснює керівник протягом усього терміну проходження діалектологічної практики, аналізує та оцінює систематичну роботу здобувача вищої освіти. Після завершення практики керівник перевіряє поданий здобувачем вищої освіти звіт, оцінює зібраний матеріал, записані та затранскрибовані тексти. Організовує підсумкову конференцію. Виставляє оцінку й заносить її у залікову відомість. Здобувач вищої освіти, який не виконав програми практичної підготовки, скеровується на практику вдруге або відраховується з навчального закладу.